

ĮVYKIO VIETOS TYRIMO PRAKTIKA LIETUVOJE IR JOS TOBULINIMO GALIMYBĖS

Armina Daugnoraitė

E. paštas armeskute@gmail.com

Mykolo Romerio universiteto Teisės mokykla

Kuratorius prof. dr. Henryk Malewski

E. paštas malewski@mruni.eu

Santrauka. Straipsnyje pateikta įvykio vietos tyrimo, kaip atskiro procesinio veiksmo, tapatinimo su įvykio vietos apžiūra problemika. Tyrimu siekta išsiaiškinti ne tik įvykio vietos tyrimo, tapatinamo su įvykio vietos apžiūra, teorines problemas, bet ir atskleisti praktikos problemas ir jos tobulinimo galimybes. Atlikus empirinį tyrimą nustatyta, kad įvykio vietos apžiūra tapatinama su įvykio vietos tyrimu. Padarytos išvados, kad praktikoje specialistai (priešingai nei „universalūs“ policijos pareigūnai) nesureikšmina šių procesinių veiksmų skirtumų ir jų neišskiria, nes dirbdami įvykio vietoje geba ir atlieka visus būtiniausius su įvykio vietos apžiūra ir tyrimu susijusius veiksmus, tarp kurių yra ir objektų tyrimas vietoje, t. y. esminis įvykio vietos apžiūros ir įvykio vietos tyrimo atribojimo kriterijus. Taip pat teigtina, kad Lietuvoje diegiama „universalus“ policijos pareigūno koncepcija, kuria vadovaujantis pirmasis į įvykio vietą atvykęs policijos pareigūnas atlieka pirminius, svarbiausius ir neatidėliotinus procesinius veiksmus, turi trūkumų. Vienas iš tokių trūkumų yra „universalus“ policijos pareigūno nekompetentingai atliekamos įvykio vietos apžiūros. Todėl galima teigti, kad ne kiekvienas „universalus“ policijos pareigūnas, aprūpintas „kriminalisto lagaminėliu“ ar kitokiomis technikos priemonėmis, sugebės tinkamai ir kompetentingai atlikti įvykio vietos apžiūrą, jeigu jis nebus apmokytas, neturės teorinių žinių ir

praktinių įgūdžių.

Reikšminiai žodžiai: įvykio vietos tyrimas, įvykio vietos apžiūra, objektų tyrimas, specialistas, ekspertizė, „universalus“ policijos pareigūnas.

Įvadas

Įvykio vieta yra viena svarbiausių ir informatyviausių objektų tiriant nusikaltimą veiką. Tačiau įvykio vietos, kaip savarankiško kriminalistinės ekspertizės objekto, pripažinimas yra traktuojamas nevienareikšmiškai. Svarbu akcentuoti tai, kad įvykio vietos apžiūra yra procesinis veiksmas, kuris, siekiant surasti nusikalstamos veikos pėdsakus, objektus ir nustatyti įvykio situaciją, tampa tyrimo objektu, o įvykio vietos tyrimas – atskiru procesiniu veiksniu, kuris įtvirtintas Lietuvos Respublikos baudžiamojo proceso kodekse (toliau – LR BPK)¹.

Įvykio vietos tyrimas apibūdinamas kaip aukščiausias įvykio vietos apžiūros lygmuo, kuris dažniausiai atliekamas tiriant sunkius, rezonansinius nusikaltimus. T. Matin teigimu, kriminalistika vis daugiau dėmesio skiria įvykio vietos tyrimui, o ypatingas dėmesys skiriamas objektų apžiūrai ar tyrimui pačioje įvykio vietoje². Pabrėžtina, kad įvykio vietos tyrimą reikia suprasti kaip kriminalistinių techninių kompleksą – taktinius veiksmus, būtinus siekiant nustatyti objektyvią tiesą įvykio vietoje, panaudojant naujausius mokslo ir technikos pasiekimus.

H. Malewski³ daktaro disertacijoje aiškiai atribojo įvykio vietos apžiūrą nuo įvykio vietos tyrimo ir atskleidė jų sampratas. Įvykio vietos tyrimas apibūdinamas kaip savarankiškas procesinis veiksmas, kuris atliekamas įvykio vietoje siekiant aktyviais, ekspertiniais metodais ištirti atskirus pėdsakus, jų visumą arba įvykio situaciją, turint tikslą nustatyti įvykio mechanizmą arba kitas reikšmingas įvykio

1 „Lietuvos Respublikos baudžiamojo proceso kodekso patvirtinimo, įsigaliojimo ir įgyvendinimo įstatymas“, *Valstybės žinios*, 2002-04-09, Nr. 37-1341.

2 Tom Matin, *Crime scene: forensic handbook: a field guide for the first responder: bloodstain patter* (Flushing (N.Y): Looseleaf Law Publications, 2010).

3 Henryk Malewski, „Įvykio vietos apžiūra ir įvykio vietos tyrimas: naujas kriminalistinės koncepcijos modelis“ (daktaro disertacija, Mykolo Romerio universitetas, 1997), 105.

aplinkybes ir pateikti patikimą informaciją, kad būtų neatidėliotinai paaiškintas įvykis ir nustatytas įtariamasis⁴. Todėl įvykio vietos tyrimas tampa atskiru, sudėtingu, kompleksišku, daugiaplaniu veiksmu, kurio metu realizuojamos paieškos, fiksacijos, tyrimo, organizacinės, techninės ir kitokios funkcijos. Šios funkcijos įgyvendinamos keliant ir sprendžiant skirtingų lygių uždavinius. Galima teigti, kad įvykio vietos tyrimas sujungia įvykio vietos apžiūros, objektų tyrimo ir ekspertizės elementus.

Nors įvykio vietos, kaip savarankiško kriminalistinės ekspertizės objekto, pripažinimas yra traktuojamas nevienareikšmiškai, vis dažniau įvykio vietos tyrimas įvardijamas net kaip atskira mokslo šaka⁵. H. Malewski nurodo, kad įvykio vietos tyrimas yra atskiras objektų tyrimas, turintis kvalifikuotos įvykio vietos apžiūros ir ekspertizės elementų⁶. Mokslininko įžvalgoms antrina lenkų kriminalistikos mokslo atstovė V. Kwiatkowska, kuri nurodė, kad įvykio vieta dėl savo svarbos baudžiamajame procese ir kriminalistikoje tampa savarankiška mokslo šaka⁷. J. Matenko ir M. Matenkova taip pat akcentuoja, kad įvykio vietos tyrimą būtina išskirti į atskirą kriminalistikos šaką⁸.

Praktikoje įvykio vietos tyrimas neretai tapatinamas su įvykio vietos apžiūra.

Straipsnio tikslas – atskleisti įvykio vietos tyrimo, kaip atskiro procesinio veiksmo, reikšmę ir jo tapatinimo su įvykio vietos apžiūra problemas.

Tyrimo uždaviniai:

- 1) nustatyti, kaip teisėsaugos pareigūnai supranta įvykio vietos apžiūrą ir įvykio vietos tyrimą;
- 2) išsiaiškinti, ar įvykio vietos tyrimas tapatinamas su įvykio vietos apžiūra;

4 Malewski, *supra note*, 3.

5 Max Houck, Jay Siegel, *Fundamentals of Forensic Science* (Academic Press, 2010), 29.

6 Malewski, *supra note*, 3.

7 Eglė Bilevičiūtė ir kt., *Europos kriminalistikos bendros erdvės 2020 vizijos įgyvendinimo Lietuvoje mokslinė koncepcija* (Vilnius: Mykolo Romerio Universitetas, 2016), 562.

8 Jozef Matenko ir Miriam Matenkova, „Significance of the crime scene and specific principles of inspection“, *Kriminalistika ir teismo ekspertologija: mokslas, studijos, praktika XVIII* (2022): 202, https://repository.mruni.eu/bitstream/handle/007/18521/XVIII%20Vilnius%202022_compressed.pdf?sequence=1&isAllowed=y.

- 3) atskleisti įvykio vietos tyrimo įgyvendinimo problemiką praktikoje ir šio veiksmo tobulinimo galimybes.

Tyrimo metodai. Tikslui pasiekti buvo pasirinkti du empirinių tyrimų duomenų rinkimo metodai – anketa ir pusiau struktūrizuoto interviu metodas.

Tyrimo eiga. Tyrimo duomenų rinkimas buvo vykdomas 2017 m. liepos mėn. – 2018 m. sausio mėn. laikotarpiu. Pusiau struktūrizuotas interviu buvo vykdomas informantams patogiu laiku ir jų pasirinktoje vietoje. Visi pokalbiai buvo įrašinėjami naudojant diktofoną, vėliau saugomi kompiuteryje – skaitmeninėje laikmenoje. Per minėtą laikotarpį buvo atlikti penki interviu pokalbiai. Ilgiausias interviu truko 23,34 min., trumpiausias – 7,44 min. Interviu trukmė priklausė nuo informantų atsakymo išsamumo, laiko, kurį jie galėjo skirti interviu, turimos darbo patirties, žinių ir noro dalyvauti tyrime. Prieš pradėdant interviu pareigūnai buvo informuojami, koku tikslu pateikiami klausimai. Taip pat buvo pranešama apie informacijos konfidencialumą.

Anketinė apklausa taikyta siekiant nustatyti didelio skaičiaus (30 ir daugiau) respondentų apibendrintą nuomonę. Anketa buvo įkelta į internetinį tinklą www.apklausa.lt. Per minėtą laikotarpį buvo surinkta 100 anketų atsakymų. Nuoroda su prašymu užpildyti anketą buvo paskelbta socialinio tinklo „Facebook“ sukurtoje uždaroje grupėje „Mes policininkai“. Apklauskos rezultatai nebuvo viešai skelbiami. Anketoje respondentams buvo pranešta apie informacijos konfidencialumą ir anketos pildymo tikslą.

Tyrimo imtis. Tyrime dalyvavo 100 Lietuvos policijos pareigūnų, 5 Lietuvos policijos Kriminalistinių tyrimų centro specialistai. Tyrimo dalyviai buvo atrenkami pasitelkus tikslinę atranką. Atrenkant tyrimo dalyvius netaikyti demografiniai atrankos kriterijai – lytis, amžius, išsilavinimas. Buvo svarbu, kad informantas dirbtų praktinį darbą policijos įstaigoje.

Įvykio vietos apžiūra – vienas svarbiausių, informatyviausių ikiteisminio tyrimo veiksmų, kurį atliekant gaunama tokia informacija, kurios negalima gauti

kitomis procesinėmis priemonėmis⁹, kuris lemia ne tik tolimesnę, bet dažnai ir galutinę tyrimo sėkmę¹⁰. Daugiau informacijos apie anketinės apklausos rezultatus bus pateikta straipsnio autorės rengiamame magistro darbe „Įvykio vietos tyrimo procesiniai ir kriminalistiniai pagrindai. Nuo teorinės koncepcijos iki jos įgyvendinimo“.

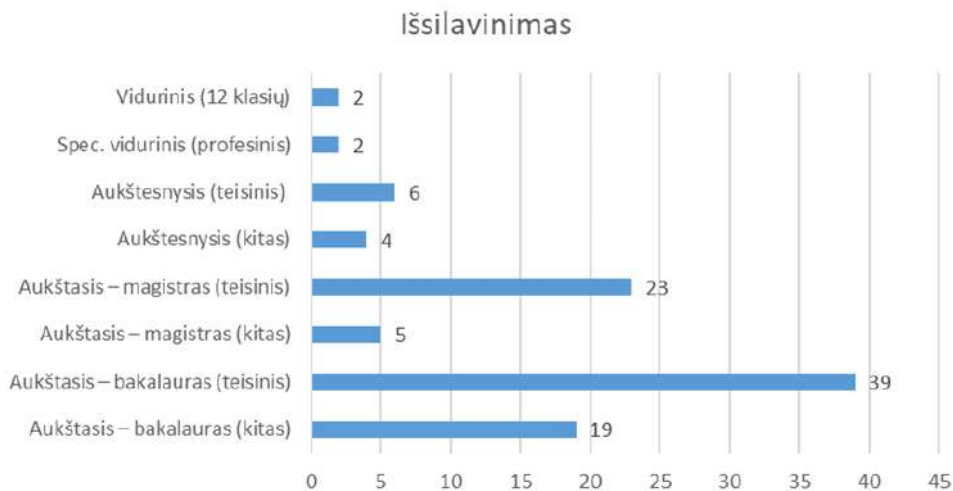
1. Teisėsaugos institucijų atliktų įvykio vietos tyrimų praktikos vertinimo analizė

1.1. Anketinės apklausos analizė

Anketine apklausa buvo siekiama atskleisti, kaip įvykio vietos apžiūrą ir įvykio vietos tyrimą supranta policijos pareigūnai, dirbantys praktinį policijos darbą. Anketinėje apklausoje dalyvavo 100 respondentų, dirbančių Lietuvos policijoje: 57 vyrai ir 43 moterys. Respondentų amžius – nuo 23 iki 52 metų. Vidutinis respondentų amžius – 34 metai. Po du respondentus turėjo įgiję vidurinę ir profesinę išsilavinimą. Dešimt respondentų turėjo aukštesniąją išsilavinimą, iš jų šeši – teisinią. 58 respondentai turėjo bakalauro išsilavinimą, iš jų 39 – teisinią. 28 respondentai buvo įgiję magistro išsilavinimą, iš jų – 23 teisinią. Iš visų anketinės apklausos dalyvių 68 % buvo baigę teisės studijas (žr. 1 pav.).

⁹ Hendryk Malevski, *Įvykio vietos apžiūra* (Vilnius, 1999), 14.

¹⁰ Žaneta Navickienė ir Edvinas Žuravliovas, „Įvykio vietos apžiūra Lietuvoje: problematika ir efektyvaus veiklos modelio diegimo paieškos“, *Visuomenės saugumas ir viešoji tvarka* 18 (2017), <https://repository.mruni.eu/bitstream/handle/007/15088/Navickien%C4%97.pdf?sequence=1&isAllowed=y>.

1 pav. Respondentų išsilavinimas

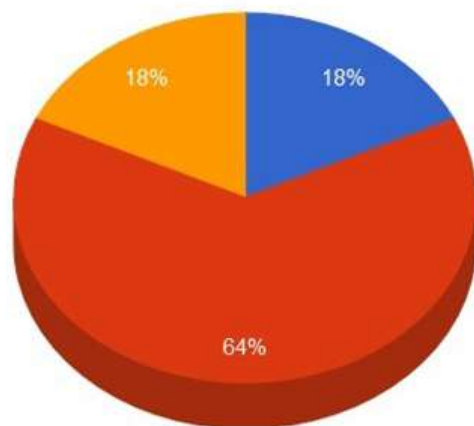
Atlikus tyrimą nustatyta, kad 69 respondentai dirbo Kaune, 19 – Klaipėdoje, 3 – Vilniuje, po vieną – Alytuje, Jonavoje, Kėdainiuose, Molėtuose, Pagėgiuose, Panevėžyje, Pasvalyje, Skuode. Respondentų darbo stažo vidurkis – 10 m. 6 mėn. Trumpiausiai dirbantis respondentas – 4 mėn., ilgiausiai – 29 m. 7 mėn. Iš apklausoje dalyvavusių policijos pareigūnų 6 užėmė viršininko pareigas, 51 įvardijo, kad užima tyrėjo pareigas, 4 įvardijo save vyr. tyrėjais (toks trumpinimas dažniausiai naudojamas apibūdinti vyriausiųjų tyrėjų pareigas), 3 – vyresniaisiais tyrėjais, 2 – specialistais, 3 – vyr. specialistais (vyriausiasiais), 4 – vyresniaisiais specialistais, po vieną – vyr. postiniu (vyriausiuoju), vyriausiuoju patruliu ir vyresniuoju patruliu. Nustatyta, kad daugiausia tyrime dalyvavo tyrėjo pareigas užimantys pareigūnai. Iš tyrime dalyvavusių respondentų tik devyniems neteko atlikti įvykio vietos apžiūros, todėl galima teigti, kad respondentai yra gerai susipažinę su įvykio vietos ir apžiūros sąvoka.

Pirmiausia anketinės apklausos metu buvo siekiama išsiaiškinti respondentų nuomonę ir žinias, susijusias su įvykio vietos apžiūra. Galimiems atsakymų variantams buvo pasirinktas įvykio vietos apžiūros apibūdinimas, dažniausiai

pateikiamas mokslinėje ir metodinėje literatūroje¹¹. Anketinės apklausos duomenų analizė atskleidė, kad 64 % respondentų įvykio vietos apžiūros tikslą įvardijo kaip siekį surasti, ištirti nusikalstamai veikai turinčius reikšmės daiktus, pėdsakus ir objektus, juos apžiūrėti, ištirti jų požymius, savybes, nustatyti jų tarpusavio ryšius, pažinti įvykio vietos lokalizaciją. Po 18 % respondentų įvykio vietos apžiūros tikslą apibūdino kaip siekį surasti nusikalstamai veikai turinčius reikšmės objektus, juos užfiksuoti ir paimti arba surasti nusikalstamai veikai turinčius reikšmės objektus, juos apžiūrėti, užfiksuoti ir paimti (žr. 2 pav.). Iš analizės matyti, kad dauguma respondentų įvardydami įvykio vietos apžiūros tikslą, įvykio vietą supranta kaip erdvę, kurioje ne tik galima apžiūrėti, užfiksuoti ir paimti objektus ar pėdsakus, rastus įvykio vietoje, bet ištirti jų požymius, savybes, nustatyti jų tarpusavio ryšius, pažinti įvykio vietos lokalizaciją. Vadovaujantis tyrimo analize galima teigti, kad respondentai įvykio vietos apžiūrą vertina kaip pakankamai platų, daugiafunkcijų procesinį veiksma, kurį atliekant ne tik surandami ir paimami objektai ir pėdsakai.

Įvykio vietos apžiūros tikslas

- Surasti nusikalstamai veikai turinčius reikšmės objektus, juos užfiksuoti ir paimti.
- Surasti, ištirti nusikalstamai veikai turinčius reikšmės daiktus, pėdsakus ir objektus, juos apžiūrėti, ištirti jų požymius bei savybes, nustatyti jų tarpusavio ryšius, pažinti įvykio vietos lokalizaciją.
- Surasti nusikalstamai veikai turinčius reikšmės objektus, juos apžiūrėti, užfiksuoti ir paimti.

2 pav. Įvykio vietos apžiūros tikslas

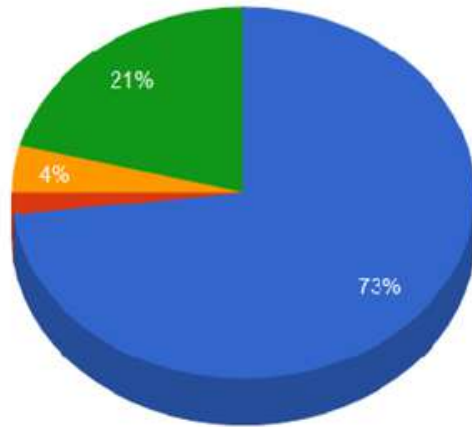
11 Vidmantas Egidijus Kurapka ir kt., *Kriminalistika. Taktika ir metodika* (Vilnius: Mykolo Romerio universitetas), 2013, 52 ir Janina Juškevičiūtė ir kt., *Kriminalistika* (Vilnius: Mykolo Romerio universitetas, 2014), 60.

Įvykio vietos apžiūra yra vienas dažniausiai atliekamų procesinių veikslių – tai pirminis ir vienas svarbiausių ikiteisminio tyrimo veikslių, kuri atliekant ne tik užfiksuojami turintys reikšmę duomenys ir pėdsakai. Dėl to šis veiksmas gali lemti tolimesnę tiriamo įvykio eigą. Įvykio vietos apžiūros veiksmas yra labai universalus ir gali būti atliekamas tiriant visų rūšių nusikalstamas veikas. Tačiau kyla klausimas, kiek jis gali būti naudingas tuose nusikaltimuose, kuriuose įvykio vieta nėra svarbi, ir ar šis veiksmas netampa pertekliniu. Dauguma, t. y. 73 % apklausoje dalyvavusių policijos pareigūnų įvardijo, kad įvykio vietos apžiūra atliekama tiriant visas nusikalstamas veikas. 21 % respondentų nurodė, kad įvykio vietos apžiūra atliekama tiriant nusikalstamas veikas tik tada, kai pareigūnui atrodo, kad įvykio vietos apžiūrą atlikti tikslinga. Tokie rezultatai rodo, kad pareigūnas turi turėti pakankamai kompetencijos nuspręsti, ar įvykio vietos apžiūrą atlikti tikslinga (žr. 3 pav.). Tačiau, išskyrus nusikalstamas veikas į grupes pagal rūšis (eisimo įvykiai, smurtiniai nusikaltimai, įsilaužimai, plėšimai, lytiniai nusikaltimai, nusikalstamai susiję su narkotinėmis ar psichotropinėmis medžiagomis, gaisrai, sprogimai, nusikalstamos veikos elektroninėje erdvėje), respondentų nuomone, įvykio vietos apžiūra atliekama visada ir tiriant visas nusikalstamų veikų rūšis (78–94 % respondentų), išskyrus nusikalstamas veikas elektroninėje erdvėje, kurias tiriant įvykio vietos apžiūra neatliekama arba atliekama labai retai. Ne visose įvykio vietose yra tikslinga atlikti įvykio vietos apžiūrą, nes ne visas nusikalstamas veikas tiriant įvykio vietoje galima rasti tam tikrus pėdsakus ar objektus, padėsiančius ištirti nusikalstamą veiką, dėl ko pastarasis veiksmas tampa pertekliniu ir netikslingu.

Įvykio vietos apžiūra atliekama:

- Tiriama visos nusikalstamos veikos.
- Tiriama rezonancinius nusikaltimus.
- Tiriama nusikalstamos veikos, kuomet atlikti įvykio vietos apžiūrą paveda prokuroras.
- Tiriama nusikalstamos veikos, atliekama tik tada kai pareigūnui atrodo, kad įvykio vietos apžiūrą atlikti tikslinga.

3 pav. Įvykio vietos apžiūros atlikimas

Kiekviena įvykio vieta yra unikali ir atliekant įvykio vietos apžiūrą mokymai, patirtis ir išsilavinimas yra itin reikšmingi prisitaikant prie kiekvienos įvykio vietos¹². Lietuvos policijoje nuo 2015 metų pradėta įgyvendinti reforma, kuria siekta pagerinti policijos pareigūnų darbo sąlygas. Reformos gairėse numatyta, kad iki 2020 metų bus daugiau investuojama į policijos pareigūnų kvalifikacijos kėlimą, siekiama gerinti darbo sąlygas suteikiant jiems specialias priemones¹³. Policijos pareigūnai aprūpinami vadinamaisiais „kriminalisto lagaminėliais“, kuriuose yra visos reikalingos priemonės tinkamai atlikti įvykio vietos apžiūrą ir esant būtinumui (kai įvykio vietoje nėra specialisto ar dėl kitų priežasčių jo pasitelkti

12 Max Houck ir Jay Siegel, *Fundamentals of Forensic Science* (Academic Press, 2010), 45.

13 Lietuvos policija, „2018 m. policijos veiklos apžvalga“, policija.lrv.lt, žiūrėta 2023 m. kovo 10 d., [https://policija.lrv.lt/uploads/policija/documents/files/administracine-informacija/ataskaitos/2018%20m_%20policijos%20veiklos%20pa%C5%Beyma%20\(03\).pdf](https://policija.lrv.lt/uploads/policija/documents/files/administracine-informacija/ataskaitos/2018%20m_%20policijos%20veiklos%20pa%C5%Beyma%20(03).pdf);

Lietuvos policija, „2019 m. policijos veiklos apžvalga“, <https://policija.lrv.lt/uploads/policija/documents/files/2019%20policijos%20veikla%20pa%C5%Beyma.pdf>;

Lietuvos policija, „2020 m. policijos veiklos apžvalga“, [https://policija.lrv.lt/uploads/policija/documents/files/2020%20policijos%20veikla%20pa%C5%Beyma%202021-03-02\(1\).pdf](https://policija.lrv.lt/uploads/policija/documents/files/2020%20policijos%20veikla%20pa%C5%Beyma%202021-03-02(1).pdf);

Lietuvos policija, „2021 m. policijos veiklos apžvalga“, [https://policija.lrv.lt/uploads/policija/documents/files/2021%20policijos%20veikla%20pa%C5%Beyma\(1\).pdf](https://policija.lrv.lt/uploads/policija/documents/files/2021%20policijos%20veikla%20pa%C5%Beyma(1).pdf);

Lietuvos policija, „2022 m. policijos veiklos apžvalga“, <https://policija.lrv.lt/uploads/policija/documents/files/2022%20policijos%20veikla%20pa%C5%Beyma.pdf>.

neįmanoma) paimti objektus ar pėdsakus tolimesniam tyrimui¹⁴. Tyrime dalyvavę policijos pareigūnai nurodė, kad siekiant pagerinti įvykio vietos atlikimo kokybę reikia atnaujinti technines priemones (16 %). Kaip būtinybę respondentai nurodė ir mokymų poreikį, kurie supažindintų, kaip tinkamai atlikti įvykio vietos apžiūrą (28 %), specialių žinių ir įgūdžių tobulinimą (24 %), metodinių priemonių rengimą (18,8 %). H. Malewski ir Max M. Houch, Frank Crispino ir Terry McAdam¹⁵ savo darbuose pabrėžia, kad siekiant, jog policijos pareigūnas tinkamai atliktų įvykio vietos apžiūrą, yra reikalingi reguliarūs praktiniai mokymai. Akcentuoti- na ir tai, kad Lietuvoje diegiamo „universalus“ policijos pareigūno koncepcija, kuria vadovaujantis pirmasis į įvykio vietą atvykęs policijos pareigūnas atlieka pirminius, svarbiausius ir neatidėliotinus procesinius veiksmus, turi ir trūkumų¹⁶. Vienas iš tokių trūkumų ir yra įvykio vietos apžiūros atlikimas, kuris gali peraug- ti į įvykio vietos tyrimą. Galima daryti išvadą, kad ne kiekvienas „universalus“ policijos pareigūnas, aprūpintas „kriminalisto lagaminėliu“ ir kitokiomis tech- nikos priemonėmis, sugebės tinkamai atlikti įvykio vietos apžiūrą, o neretai gali ir nepastebėti įvykio vietos tyrimo būtinybės ir visam laikui sunaikinti tyrimui reikšmingus pėdsakus.

Praktikoje matyti, kad apžiūrą atliekant vienam tyrėjui dažniausiai nėra pai- mami jokie pėdsakai¹⁷. Tai tik įrodo, kad „universalus“ policijos pareigūnas, tu- rėdamas „kriminalisto lagaminėlį“, vis tik nesugeba realizuoti pagrindinių įvykio

---

14 *Ibid.*

15 Max M. Houch, Frank Crispino, Terry McAdam, *The Science of Crime Scenes. 2nd Edition* (Academic Press, 2017), 154.

16 „Lietuvos policijos generalinio komisaro 2021 m. kovo 17 d. įsakymas Nr. 527211 „Dėl kompetencijų apžiūrėti ar tirti įvykių vietas tvarkos aprašo patvirtinimo““;
„Lietuvos policijos generalinio komisaro 2016 m. rugsėjo 12 d. įsakymas Nr. 5-V-723 „Dėl policijos pareigūno, reaguojančio į įvykius, aprūpinimo standarto patvirtinimo““;
Ignas Jačauskas „Bilotaiaitė: policijos sistemos pertvarka skirta policijos pareigūnų motyvacijai didinti“, *LRT*, žiūrėta 2023 m. kovo 10 d., <https://www.lrt.lt/naujienos/lietuvoje/2/1598403/bilotaite-policijos-sistemos-per-tvarka-skirta-pareigunu-motyvacijai-didinti>.

17 Žaneta Navickienė ir Edvinas Žuravliovas, „Įvykio vietos apžiūra Lietuvoje: problematika ir efektyvaus veiklos modelio diegimo paieškos“, *Visuomenės saugumas ir viešoji tvarka*, 18 (2017), <https://repository.mruni.eu/bits-tream/handle/007/15088/Navickien%C4%97.pdf?sequence=1&isAllowed=y>

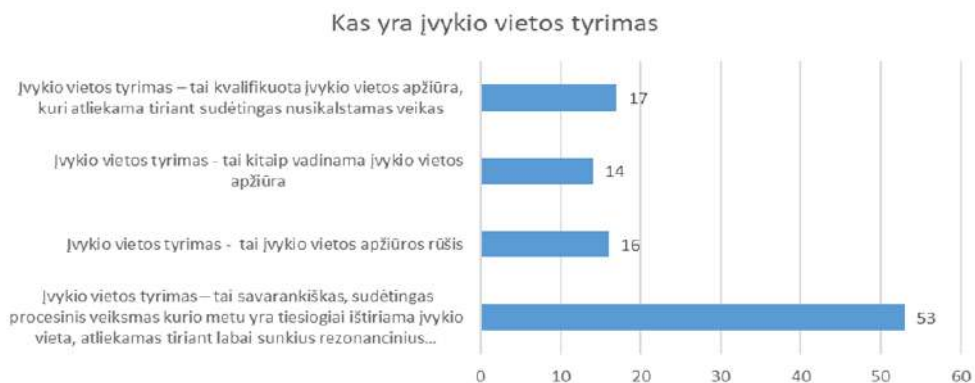
vietos apžiūros uždavinių, užfiksuoti ir surinkti kuo daugiau įvairių pėdsakų siekdamas iširti nusikaltimą. Tyrimo duomenys rodo, kad respondentai linkę labiau pasitikėti specialisto žiniomis ir sugebėjimais nei savosiomis. Tai patvirtina nuomonę, kad numatant savarankišką ir kokybišką tyrėjo darbą įvykio vietoje būtinas ne tik jo atitinkamas techninis apginklavimas, bet ir ilgalaikis jo mokymas ir kompetencijų kėlimas.

Svarbu akcentuoti tai, kad Lietuvos policijos mokykloje yra rengiami įvadiniai policijos pareigūnų mokymai, kurių trukmė – tik šešios savaitės¹⁸. Kitaip tariant, šiuo metu parengti Lietuvos policijos pareigūnų užtenka šešių savaičių. Tačiau policijos pareigūno gebėjimai turi apimti tiek administracinės, tiek baudžiamosios teisės žinias, policijos veiklos taktiką, šaudybą, kovinę savignyją, darbo įvykio vietoje specifiką ir t. t.). Galima teigti, kad toks „universalus“ policijos pareigūnas, privalantis tam tikrais atvejais atlikti įvykio vietos apžiūrą, surinkti kuo daugiau pėdsakų ir įžvelgti įvykio vietos tyrimo būtinybę, neturi tam nei teorinių, nei praktinių žinių. Tokios trukmės (6 savaitės) mokymai turėtų būti skirti vienos srities mokymui. Pabrėžtina, kad toks „universalų“ policijos pareigūnų rengimas, kuris apima tik šešių savaičių mokymus, apskritai prasilenkia su bet kokia kompetentingo, praktinių ir teorinių žinių turinčio policijos pareigūno vizija.

Įvykio vietos tyrimas – įvykio vietoje atliekamas savarankiškas procesinis veiksmas, kurio metu aktyviais ekspertiniais metodais siekiama iširti atskirus pėdsakus, jų visumą arba įvykio situaciją. Šio veiksmo tikslas – nustatyti įvykio mechanizmą arba kitas reikšmingas įvykio aplinkybes ir pateikti patikimą informaciją neatidėliotinam įvykio išaiškinimui ir įtariamąjui nustatymui. Įvykio vietos tyrimas – atskiras, sudėtingas, kompleksinis, daugiaplanis veiksmas, kurio metu realizuojamos paieškos, fiksacijos, tyrimo, organizacinės techninės ir kitos funkcijos. Daugiau nei pusė tyrime dalyvavusių respondentų (53) pritarė,

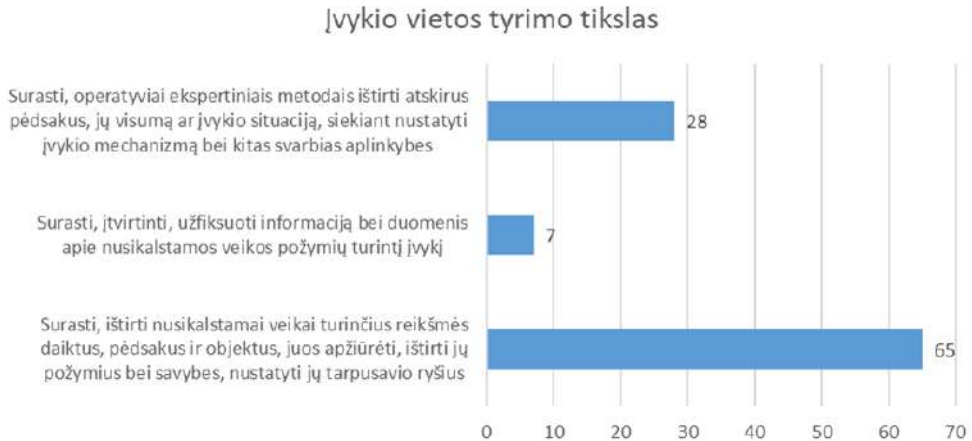
18 „Įvadiniai mokymai“, Lietuvos policijos mokykla, žiūrėta 2023 m. kovo 20 d., <https://lpm.policija.lrv.lt/lt/veiklos-sritys/ivadiniai-mokymai>.

kad įvykio vietos tyrimą galima įvardyti kaip savarankišką, sudėtingą procesinį veiksmą, kurio metu yra tiesiogiai ištiriama įvykio vieta. Jų manymu, šis procesinis veiksmas atliekamas tiriant tik labai sunkius, rezonansinius nusikaltimus. 17 respondentų įvykio vietos tyrimą tapatina su kvalifikuota įvykio vietos apžiūra. 16 respondentų įvykio vietos tyrimą išskiria kaip atskirą įvykio vietos apžiūros rūšį, o 14 sulygina šį procesinį veiksmą su paprasta įvykio vietos apžiūra. Iš tyrimo rezultatų matyti, kad dauguma policijos pareigūnų tinkamai supranta įvykio vietos tyrimo esmę (žr. 4 pav.). Tačiau 65 tyrime dalyvavę policijos pareigūnai įvykio vietos tyrimo tikslą nurodė taip pat kaip ir įvykio vietos apžiūros (62 respondentai, žr. 2 pav.): surasti, ištirti nusikalstamai veikai turinčius reikšmės daiktus, pėdsakus ir objektus, juos apžiūrėti, ištirti jų požymius ir savybes, nustatyti jų tarpusavio ryšius. 42 tyrime dalyvavę respondentai vienodai nurodė tiek įvykio vietos apžiūros, tiek įvykio vietos tyrimo tikslus. Taigi, darytina išvada, kad įvykio vietos apžiūrą ir įvykio vietos tyrimą respondentai tapatina ir laiko tuo pačiu procesiniu veiksmu. Tik 28 respondentai teisingai nurodė, kad įvykio vietos tyrimo tikslas – surasti, operatyviai ekspertiniais metodais ištirti atskirus pėdsakus, jų visumą ar įvykio situaciją ir kitas svarbias aplinkybes. Tačiau tik 13 iš minėtų respondentų teisingai nustatė įvykio vietos tyrimo sąvoką ir įvykio vietos tyrimo tikslą.

4 pav. Įvykio vietos tyrimas

Galima daryti išvadą, kad tyrime dalyvavę respondentai neišskiria įvykio vietos tyrimo kaip atskiro procesinio veiksmo ir jį tapatina su įvykio vietos apžiūra.

5 pav. Įvykio vietos tyrimo tikslas

Formuojant įvykio vietos tyrimo uždavinius svarbu taikyti mokslinius, techninius metodus ir priemones siekiant kompleksiskai ištirti daiktus, pėdsakus, rastus įvykio vietoje, ir nustatyti įvykio situaciją, kad kuo greičiau būtų atskleistas nusikaltimas. Todėl įvykio vietos tyrimo uždaviniai iš esmės apima ne tik įvykio vietos apžiūros, bet ir ekspertizės, objektų tyrimo uždavinius, kadangi atliekant įvykio vietos tyrimą minėtų veiksmų fragmentai taip pat naudojami. Tyrimo dalyviai išskyrė du pagrindinius įvykio vietos tyrimo uždavinius: nustatyti tiriamo įvykio mechanizmą ir kitas svarbias įvykio aplinkybes, ir pateikti patikimą informaciją siekiant kuo greičiau išsiaiškinti nusikaltimą ir nustatyti įtariamąjį (78 respondentai), surasti, užfiksuoti ir paimti pėdsakus, daiktus ir kitus objektus, turinčius reikšmės nusikalstamai veikai tirti ir nagrinėti (58 respondentai). Jie puikiai apibūdina įvykio vietos tyrimo pagrindinę užduotį, įvykio vietoje kompleksiskai ištirti daiktus, pėdsakus ir įvykio aplinkybes ir tuo pat metu kelti pagrįstas nusikaltimo versijas, kurios padėtų greitai atskleisti nusikaltimą, nustatyti įtariamąjį (žr. 6 pav.).

Įvykio vietos tyrimo uždaviniai?

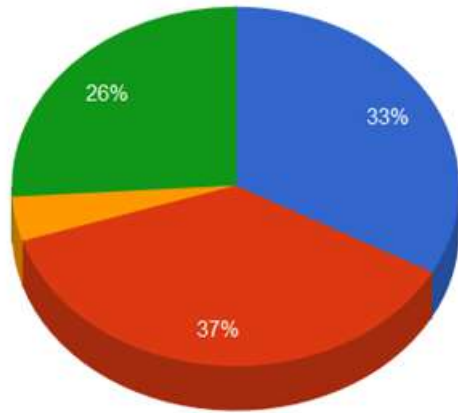
Atsakymo variantai	Kiekis	Santykis
Nustatyti tiriamo įvykio mechanizmą ir kitas svarbias įvykio aplinkybes bei pateikti patikimą informaciją, siekiant kuo greičiau išsiaiškinti nusikaltimą ir nustatyti įtariamąjį;	78	29.7%
Surinkti informaciją nusikaltėlio paieškai karštais pėdsakais;	33	12.5%
Tiriamaisiais metodais ir priemonėmis operatyviai ištirti objektus kartu su jų aplinka;	38	14.4%
Surasti nusikaltimo padarymo vietą, kai kitu būdu to padaryti negalima;	23	8.7%
Surasti, užfiksuoti bei paimti pėdsakus, daiktus ir kitus objektus, turinčius reikšmės nusikalstamai veikai tirti ir nagrinėti;	58	22.1%
Nustatyti tiriamo objekto priklausomumą tam tikrai bendrai standartiniai klasei, surasti ir užfiksuoti pėdsakus objekto paviršiuje, nustatyti tiriamo objekto būklę, savybes.	33	12.5%

6 pav. Įvykio vietos tyrimo uždaviniai

Įvykio vietos tyrimas atliekamas tiriant sunkius, rezonansinius nusikaltimus, su tikslu kuo greičiau nustatyti nusikalstamą veiką padariusį asmenį. Įvykio vietos tyrimas atliekamas tada, kai reikšmingų tyrimui aplinkybių nustatymas susijęs su specialios kriminalistinės ar kitokios technikos panaudojimu ir specialių metodikų taikymu. 37 % respondentų nuomone, įvykio vietos tyrimas atliekamas tiriant rezonansinius nusikaltimus, 26 % respondentai mano, kad įvykio vietos tyrimas gali būti atliekamas tik tada, kai pareigūnui atrodo tikslinga atlikti tokį veiksmą. Tačiau 33 % tyrime dalyvavę respondentai nurodė, kad įvykio vietos tyrimas, kaip ir įvykio vietos apžiūra, atliekamas tiriant visas nusikalstamas veikas (žr. 7 pav.). Taigi, net trečdalis pareigūnų mano, kad įvykio vietos tyrimas toks pats veiksmas kaip įvykio vietos apžiūra.

Įvykio vietos tyrimas atliekamas:

- Tiriant visas nusikalstamas veikas;
- Tiriant rezonancinius nusikaltimus;
- Tiriant nusikalstamas veikas, kuomet atlikti įvykio vietos tyrimą paveda prokuroras;
- Tiriant nusikalstamas veikas, atliekamas tik tada kai pareigūnui atrodo jog įvykio vietos tyrimą atlikti tikslinga.

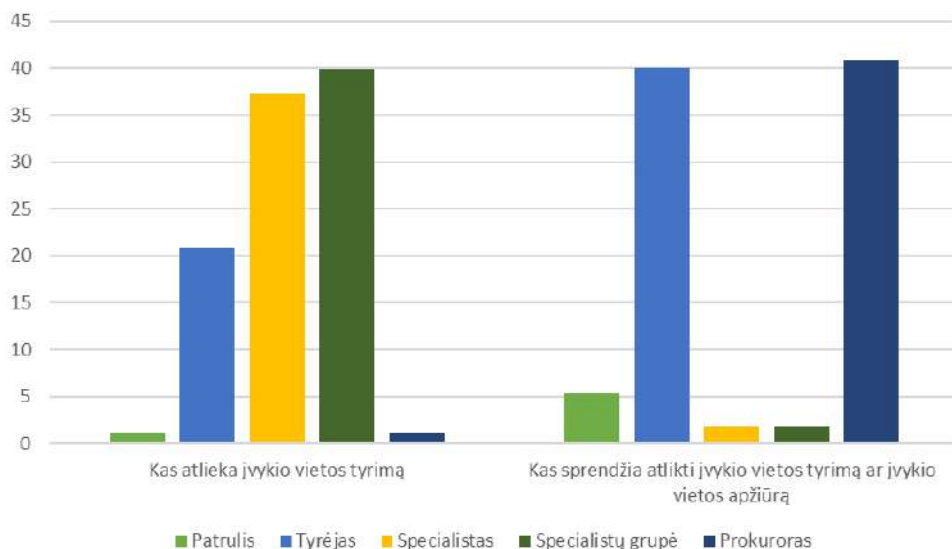

7 pav. Įvykio vietos tyrimo atlikimas

Kadangi įvykio vietos tyrimas yra daugialypis, tad norint atlikti išsamų įvykio vietos tyrimą dažniausiai vieno specialisto nepakanka. Šis tyrimas reikalauja, kad dalyvautų bent keletas savo sričių specialistų arba visa jų grupė. Taigi, įvykio vietos tyrimo subjektas – specialistas arba jų grupė. Tyrime dalyvavusių respondentų nuomone įvykio vietos tyrimą atlieka specialistas (37,2 %), specialistų grupė (39,9 %) ir tyrėjas (20,8 %) (žr. 8 pav.). B. Fisher nuomone, kiekvienas tyrime dalyvaujantis subjektas – policijos pareigūnas, kriminalistas, įvykio vietos specialistas, teismo ekspertas, koroneris, teismo patologas, fotografas, prokuroras – turi dirbti susikooperavę, nes kiekvienas jų turi savo vaidmenį šioje sistemoje¹⁹. Svarbu pabrėžti tai, kad, vertinant užsienio šalių literatūrą, jų teisinis šio veiksmo reglamentavimas ženkliai skiriasi nuo mūsų teisinės bazės. Tačiau siekiant, kad tokia sistema veiktų, komandinis darbas yra įvykio vietos tyrimo esmė. Analizuojant tyrimo duomenis nustatyta, kad, respondentų nuomone, ar atlikti įvykio vietos apžiūrą, ar tyrimą sprendžia tyrėjas (40 %) arba prokuroras (40,9 %). LR BPK 205 straipsnis numato objektų tyrimo tvarką. Numatyta, kad objektų tyrimą atlieka specialistai. Pagal LR BPK užduotį atlikti objektų tyrimą skiria ikiteisminio

19 Barry A. J Fisher ir David Fisher, *Techniques of crime scene investigation, seventh edition* (2003), 15.

tyrimo pareigūnas, todėl galima daryti išvadą, kad įvykio vietos tyrimą, kaip ir bet kokį kitą objektų tyrimą, atlikti skiria ikiteisminio tyrimo pareigūnas. Tačiau LR BPK 207 str. įtvirtinta, kad įvykio vietos apžiūrą gali atlikti ikiteisminio tyrimo pareigūnas, prokuroras ar specialistas. Todėl kyla pagrįstas klausimas: jeigu į įvykio vietą atvyksta vienas specialistas, ar jis pats (savarankiškai) turi priimti sprendimą, ar atlikti įvykio vietos apžiūrą, ar tyrimą? Nors praktikoje specialistui gali ir nekilti klausimų, ką atlikti įvykio vietoje, tačiau teisinėje bazėje galima išvelgti „spragą“, kad specialistas pats negali nuspręsti, kokį procesinį veiksma atlikti įvykio vietoje, ir visais atvejais privalo laukti, kad jam būtų duotas nurodymas atlikti konkretų veiksma.

8 pav. Kas atlieka įvykio vietos tyrimą, kas sprendžia, ar atlikti įvykio vietos tyrimą

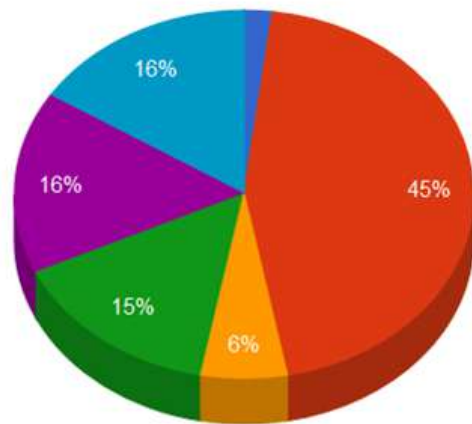
Tiriant sunkias, rezonansines nusikalstamas veikas, įvykio vietos apžiūros nepakanka. Tokiu atveju įvykio vietos apžiūra perauga į įvykio vietos tyrimą. Tokioje įvykio vietoje, siekiant kuo greičiau nustatyti nusikalstamą veika padariusius asmenis, svarbu kuo greičiau surasti ir ištirti rastus objektus ir pėdsakus. Todėl įvykio vietos tyrimas pasižymi ekonomiškumu, greitu informacijos gavimu. Tik 2 % respondentų pasisakė, kad įvykio vietos tyrimas yra nenaudingas. 16 %

respondentų mano, kad įvykio vietos tyrimas yra naudingas visada. 45 % respondentų nuomone, įvykio vietos tyrimas naudingas tiriant tik tam tikras nusikalstamas veikas. Įvykio vietos tyrimas sunkiuose, ypač neaiškiuose nusikaltimuose yra naudingas dėl to, kad tiriant tokio tipo nusikaltimus objektai tiriami įvykio vietoje. Taip sutaupant laiko gaunama informacija, padedanti greičiau išaiškinti nusikalstamą veiką. 16 % respondentų mano, kad įvykio vietos tyrimo naudingumas priklauso nuo nusikaltimo sudėtingumo. 15 % respondentų mano, kad įvykio vietos tyrimo naudingumas priklauso nuo nusikalstamos veikos padarymo situacijos (žr. 9 pav.).

Kaip manote ar įvykio vietos tyrimas naudingas tiriant nusikalstamas veikas?

- Nenaudingas;
- Naudingas tiriant tik tam tikras nusikalstamas veikas;
- Kartais naudingas;
- Naudingumas priklauso nuo nusikalstamos veikos padarymo situacijos;
- Naudingumas priklauso nuo nusikalstamos veikos padarymo sudėtingumo;
- Visada naudinga.

9 pav. Įvykio vietos tyrimo naudingumas

Siekiant išsiaiškinti tyrime dalyvavusių policijos pareigūnų nuomonę apie įvykio vietos apžiūros ir tyrimo skirtumus, buvo užduotas atviras klausimas. 15 respondentų neatsakė į pateiktą klausimą. 4 respondentai nurodė, kad įvykio vietos apžiūra ir įvykio vietos tyrimas yra tas pats veiksmas, kuris vadinamas skirtingais pavadinimais („skiriasi pavadinimas, taip vadinama kai yra sunkus nusikaltimas, bet esminio skirtumo nėra; kitaip vadinama įvykio apžiūra“). 6 respondentai nurodė, kad nežino, kuo skiriasi įvykio vietos apžiūra nuo tyrimo. 11 respondentų

nurodė, kad jokio skirtumo tarp įvykio vietos tyrimo ir apžiūros nėra („*jokio skirtumo nėra*“). 6 respondentai nurodė, kad pagrindinis skirtumas tarp minėtų procesinių veiksmų toks, kad įvykio vietos tyrimą atlieka specialistas arba jų grupė („*Įvykio vietos tyrimas – tai sudėtingas, daugiapakopis, kompleksiškas veiksmas, kuriame dalyvauja keletas savo sričių specialistų. Apžiūrą gali atlikti vienas tyrėjas ar specialistas.*“). Du respondentai išskyrė įvykio vietos tyrimą kaip aukščiausią (sudėtingiausią) įvykio vietos apžiūrą, taip pat vienas iš šių respondentų nurodė, kad įvykio vietos tyrimo metu rasti objektai tiriami įvykio vietoje („*Įvykio vietos tyrimas sudėtingiausia įvykio vietos apžiūros rūšis, įvykio vietos tyrimas yra aukščiausias įvykio vietos apžiūros lygmuo, jo metu rasti objektai tiriami įvykio vietoje.*“). Apie tai, kad įvykio vietos tyrimas išsiskiria objektų tyrimo vieta atsakė 8 respondentai („*Įvykio vietos tyrimo metu atliekami tyrimai pačioje įvykio vietoje, objektai tiriami vietoje.*“). 10 tyrimo dalyvių įvykio vietos tyrimą išskyrė kaip veiksmą, kurio metu atliekami objektų tyrimai, naudojama speciali technika ir taikomi metodai, atliekamos ekspertizės: „*Siekiant, kad ikiteisminis tyrimas būtų baigtas kuo greičiau, visų pirma atliekamos ekspertizės (tyrimai) iš rezonansinių, sunkių nusikaltimų įvykio vietų tyrimų, taip pat užduotys, kuriose yra įtariamieji asmenys.*“ Tačiau pora atsakymų parodė, kad tie tyrimo dalyviai įvykio vietos tyrimą sutapatina su objektų tyrimu: „*Įvykio vietos apžiūros metu paimtų objektų tyrimas.*“ Kaip pagrindinį skirtumą tarp įvykio vietos apžiūros ir įvykio vietos tyrimo respondentai nurodė jų atlikimo atvejus pagal nusikaltimo sunkumo lygį. 30 respondentų įvardijo, kad įvykio vietos tyrimas atliekamas tiriant sunkius, labai sunkius ar rezonansinius nusikaltimus, o įvykio vietos apžiūra atliekama tiriant nesunkius nusikaltimus („*Įvykio vietos tyrimas atliekamas rezonansiniuose įvykiuose*“).

Iš tyrimo metu gautų rezultatų matyti, kad dauguma respondentų supranta, kad įvykio vietos tyrimas nuo įvykio vietos apžiūros skiriasi savo sudėtingumu, atliekamas tiriant sunkius nusikaltimus specialisto ar jų grupės. Nustatyta, kad

respondentai suvokia, jog įvykio vietos tyrimo metu atliekama daugiau veiksmų nei apžiūros metu. Tačiau respondentai nesugeba išskirti esminio įvykio vietos tyrimo požymio, t. y. įvykio vietoje atliekamo objektų tyrimo, kuris yra bene esminis skirtumas siekiant atskirti įvykio vietos tyrimą nuo įvykio vietos apžiūros ir jų tapatinimo.

1.2. Specialistų atliktų įvykio vietos tyrimų praktikos vertinimo analizė

Tyrimė dalyvauti sutiko penki Lietuvos policijos Kriminalistinių tyrimo centro darbuotojai.

1 lentelė. Respondentų kvalifikacija

Nr.	Lytis	Miestas	Išsilavinimas	Pareigos	Darbo stažas
1.	Vyras	Vilnius	Aukštasis	Daktiloskopinių tyrimų skyriaus vyriausiasis tyrėjas	23 metai
2.	Vyras	Vilnius	Aukštasis	Kriminalistinių tyrimų specialistas (metodininkas)	30 metų
3.	Vyras	Vilnius	Aukštasis	Transporto priemonių tyrimo skyriaus vadovas	20,5 metų
4.	Vyras	Vilnius	Aukštasis	Padalinio vadovas	20 metų
5.	Vyras	Vilnius	Aukštasis	Daktiloskopinių tyrimų skyriaus vyriausiasis tyrėjas	23 metai

Interviu duomenys atskleidė, kad, respondentų nuomone, įvykio vietos apžiūrą gali atlikti bet kuris policijos pareigūnas ar tyrėjas. Tačiau, kaip ir daugelis mokslininkų bei teoretikų (H. Malewski, Max M. Houch, Frank Crispino, Terry McAdam ir kt.), respondentai išsakė nuomonę, kad pirmasis į įvykio vietą atvykęs pareigūnas turi būti kompetentingas, apmokytas, turėti teorinių žinių ir praktinių įgūdžių, būti aprūpintas reikiamomis kriminalistinėmis priemonėmis tam, kad mokėtų tinkamai atlikti įvykio vietos apžiūrą.

Siekiant išsiaiškinti, ką respondentai žino apie įvykio vietos tyrimą, pirmiausia buvo paklausta, kas, jų nuomone, yra įvykio vietos tyrimas. Ketvirtasis respondentas įvykio vietos tyrimą sutapatino su įvykio vietos apžiūra: „*Ta pati įvykio vietos apžiūra, tik pavadinta kitaip.*“ (Nr. 4). Pirmasis ir antrasis respondentas

įvykio vietos tyrimą įvardijo kaip aukščiausią įvykio vietos apžiūros lygmenį – apžiūra atliekama retai, tiriant sunkias nusikalstamas veikas. Įvykio vietos tyrimas apibūdinamas kaip išsami įvykio vietos apžiūra arba kompleksinis veiksmas, į kurį įeina įvykio vietos apžiūra ir kiti procesiniai veiksmai: „*Išsami įvykio vietos apžiūra.*“ (Nr. 3), „*<...> įeina ir įvykio vietos apžiūra, ir kiti procesiniai veiksmai.*“ (Nr. 5). Specialistai kalbėdami apie įvykio vietos apžiūros atlikimą nurodo, kad įvykio vietos apžiūra turi būti atliekama tiriant beveik visas nusikalstamas veikas. Daugiausiai patirties turintis specialistas išsakė mintį, kad atliekant įvykio vietos apžiūrą viename iš etapų ji gali peraugti į įvykio vietos tyrimą: „*<...> pradedant pačiais lengviausiais nusikaltimais ir einant pagal sudėtingumą arba kvalifikuotumą nusikalstamų veikų, apžiūra atliekama ir kituose nusikaltimuose, ir kažkuriam etape ta apžiūra gali peraugti į įvykio vietos tyrimą.*“ (Nr. 2).

Nors pirmasis respondentas įvykio vietos tyrimą įvardijo kaip aukščiausią įvykio vietos apžiūros lygmenį, skirtumo tarp įvykio vietos tyrimo ir apžiūros neišskyrė: „*Nieko jie ten nesiskiria. Žodžių žaismas.*“ (Nr. 1). Kaip ir pirmasis respondentas, kiti įvykio vietos tyrimą tapatino su apžiūra įvardydami, kad skiriasi procesinių dokumentų surašymo pavadinimai: „*Vienintelis skirtumas, galbūt, tai procesinių dokumentų surašymo pavadinimai. Bet ten ir ten yra esmė surasti, užfiksuoti, paimti, išimti, perduoti <...> tiek įvykio vieta, tiek įvykio vietos apžiūra, tiek įvykio vietos tyrimas yra praktiškai tas pats procesas <...>, procesinis veiksmas, veiksmai yra tie patys.*“ (Nr. 4). Respondentas išreiškia nuomonę, kad įvykio vietos apžiūros ir įvykio vietos tyrimo veiksmai sutapatinami – teoriškai įvykio vietos tyrimas skiriasi nuo įvykio vietos apžiūros, tačiau praktikoje šie veiksmai priskiriami tam pačiam vienam veiksmui: „*<...> Veiksmai yra šitie sutapatinami. Teorija ir praktika skiriasi.*“ (Nr. 3). Tačiau kalbant apie įvykio vietos atlikimą respondentai vienareikšmiškai atsako, kad šį veiksmą gali atlikti tik specialistas arba jų grupė atsižvelgiant į tai, kokius tyrimus reikia atlikti įvykio vietoje: „*<...> tos srities specialistas, nes kitos srities specialistai neturi reikiamų žinių <...>*“ (Nr. 3).

Respondentai nurodė, kad įvykio vietos tyrimo atlikimui vadovauja tyrėjas, tačiau jį atlieka specialistas arba jų grupė: *„Aišku, įvykio vietoje vadovauja tyrėjas. Kadangi specialistas atliekant įvykio vietos tyrimą yra toks kaip dešinioji ranka. Turi patarti ką daryti, ko nedaryti <...> specialistas iš esmės žino, ką jam reikia daryti, nuvažiavęs į įvykio vietą ir priklausomai nuo nusikaltimo sudėties ir sunkumų ir apimties jis tą ir daro. Jam nereikia nurodymų, jis turi galvoje, čia yra automatizmas.“* (Nr. 2). Tačiau kyla pagrįstas klausimas, kodėl specialistai kalbėdami apie šio veiksmo atlikimą išskiria jį kaip veiksma, kurį gali atlikti tik specialistų grupė, tačiau prašant apibūdinti įvykio vietos tyrimą jį sutapatina su įvykio vietos apžiūra, kurią gali atlikti ir vienas pareigūnas. Galima daryti išvadą, kad specialistai, turintys specifinių žinių ir įgūdžių atlikti tiek įvykio vietos apžiūrą, tiek įvykio vietos tyrimą, įvykio vietoje nesureikšmina šių veiksmų apibūdinimo ir jų neišskiria, nes įvykio vietoje geba ir atlieka visus būtinausius su įvykio vietos apžiūra ir tyrimu susijusius veiksmus, tarp kurių būna ir objektų tyrimas vietoje.

Respondentų paprašius įvartyti, kokias atvejais atliekamas įvykio vietos tyrimas, jie įvardino sunkius, didelio masto, rezonansinius nusikaltimus: *„Tai nužudymai, sprogimai, kriminaliniai nužudymai su šaunamuoju ginklu, masiniai įvykiai su daugybe aukų, katastrofos, nelegali laboratorija, kurioje gaminami nelegaliai narkotikai, kur gaminami nelegalūs pinigai ar kiti dokumentai, irgi atliekamas vietos tyrimas, sunkius ir labai sunkius nusikaltimus.“* (Nr. 2).

Įvykio vieta yra informacijos šaltinis, kuris suteikia daug informacijos, padedančios išsiaiškinti nusikalstamą veiksą, todėl kvalifikuotų specialistų dalyvavimas būtinas tiek apžiūrint įvykio vietą, tiek ir ją tiriant. Tyrime dalyvavusio specialisto nuomone, įvykio vietą turi apžiūrėti ar tirti tą daryti apmokyti specialistai: *„Kiekvienas turi dirbti savo srityje. Gal ten kažkokį, labai ten, sandėliuką ir gali apžiūrėt, bet įvykio vietoje universalumo tikrai neturi būti.“* (Nr. 1); *„Jeigu neturėsi kompetencijos, gali būti, kad tu nieko gero nesurasi, jokių pėdsakų, jokių tinkamai identifikavimui.“* (Nr. 2).

Viena iš problemų, su kuriomis įvykio vietoje susiduria specialistai, yra įvykio vietos apsauga, policijos pareigūnų, atvykusių į įvykio vietą, nekompetencija (dėl įvykio vietos apžiūros, objektų pakavimo): „Anksčiau didžiausia problema buvo tai bloga įvykio vietos apsauga. <...> Nes dažniausiai būna, specialistas atvažiuoja ne pirmas į įvykio vietą, o ten jau būna tyrėjai, patruliai, visi ten rūko ir nuorūkas mėto <...>.“ Klaidos, padarytos įvykio vietos tyrimo metu, dažniausiai tampa nepataisomomis, kurių atnaujinti neįmanoma, kadangi pėdsakai ar objektai įvykio vietoje išnyksta arba būna sunaikinami.

Nors visi tyrimo dalyviai pabrėžė įvykio vietos apžiūros naudą tiriant nusikalstamas veikas, tačiau nurodė, kad ne visas nusikalstamas veikas tiriant reikia atlikti įvykio vietos apžiūrą. Netikslingai atlikti veiksmai gali būti pertekliniai ir neekonomiški. Galima pastebėti, kad tyrimo dalyviai įvykio vietos tyrimą tapatina su įvykio vietos apžiūra. Kai kurie respondentai išskiria įvykio vietos tyrimą kaip aukščiausią įvykio vietos apžiūros lygmenį – apžiūra atliekama retai, tiriant sunkias nusikalstamas veikas, ją gali atlikti tik specialistų grupė.

Išvados

1. Tiek anketinės apklausos, tiek interviu dalyviai įvykio vietos apžiūrą dažnai tapatina su įvykio vietos tyrimu. Tačiau praktikoje specialistai (priešingai nei „universalūs“ policijos pareigūnai) nesureikšmina šių skirtingų procesinių veiksmų apibūdinimo ir jų neišskiria, nes dirbdami įvykio vietoje geba ir atlieka visus būtinausius su įvykio vietos apžiūra ir tyrimu susijusius veiksmus, tarp kurių yra ir objektų tyrimas vietoje, t. y. esminis įvykio vietos apžiūros ir įvykio vietos tyrimo atribojimo kriterijus.
2. Pabrėžtina, kad ne kiekvienas „universalus“ policijos pareigūnas, aprūpintas „kriminalisto lagaminėliu“ ar kitokiomis technikos priemonėmis, sugebės tinkamai atlikti įvykio vietos apžiūrą, ypač jeigu jis nebus apmokytas, neturės teorinių žinių ir praktinių įgūdžių. Todėl, norint pasiekti geriausią rezultatą atliekant įvykio vietos apžiūrą ar tyrimą, kaip rekomendacija yra

siūloma nuolat rengti teorinius ir praktinius policijos pareigūnų mokymus, o kaip siekiamybė siūloma, kad įvykio vietos apžiūrą ar tyrimą visais atvejais atliktų patys kompetentingiausi savo srities specialistai.

3. Akcentuotina tai, kad, vadovaujantis mūsų teisiniu reglamentavimu, įvykio vietoje būtent „universalus“ policijos pareigūnas, dažnai neturintis tiek teorinių žinių, tiek praktinių įgūdžių, vadovauja įvykio vietos tyrimui ir duoda nurodymus savo srities specialistui, todėl tokia teisinė bazė turi būti koreguojama.

THE PRACTICE OF INVESTIGATING THE SCENE OF AN INCIDENT IN LITHUANIA AND POSSIBILITIES FOR ITS IMPROVEMENT

Armina Daugnoraitė

Mykolas Romeris University, Lithuania

Summary. This article presents the problem of identifying the investigation of the scene of an incident as a separate procedural action from the inspection of the scene of the incident. The aim of the study was not only to elucidate the problem of equating the investigation of the scene with the inspection of the scene in theory, but also to reveal the problems and the possibilities of its improvement. After carrying out an empirical study, it was found that the inspection of the scene of an incident is identified with the investigation of the scene of the incident. The conclusion was drawn that in practice specialists (as opposed to “universal” police officers) do not emphasize the differences between these procedural actions and do not distinguish them. This because they are able to perform all the necessary actions related to the inspection and investigation of the scene of the incident while working at the scene, including the examination of objects on the spot – i.e.,

an essential criterion for delimiting the inspection of the scene and the investigation of the scene. It was also concluded that the concept of the “universal” police officer implemented in Lithuania – which is guided by the idea that the first police officer who arrives at the scene of the incident performs the primary, most important and urgent procedural actions – has flaws. One such shortcoming is the incompetent examination of the scene by the “universal” police officer. Therefore, it can be said that not every “universal” police officer equipped with a criminologist’s suitcase or other technical tools will be able to properly and competently perform an inspection of the scene of an incident if they are not trained and do not have theoretical knowledge and practical skills.

Keywords: scene investigation, scene inspection, object investigation, specialist, expertise, universal police officer.

MOKSLINĖS MINTIES ŠVENTĖ 2023

Studentų mokslinių straipsnių rinkinys

Mykolas Romeris
universitetas

Vilnius, 2023

REDAKTORIŲ KOLEGIJA

Prof. dr. Eglė Bilevičiūtė (pirmininkė)
Dr. Kristina Kenstavičienė (vykdančioji redaktorė)

Prof. dr. Virginijus Bitė
Doc. dr. Raminta Bardauskienė
Prof. dr. Lyra Jakulevičienė
Doc. dr. Juozas Valčiukas
Prof. dr. Agnė Tvaronavičienė
Doc. dr. Dovilė Sagatienė
Prof. dr. Romas Prakapas
Prof. dr. Odeta Merfeldaitė
Prof. dr. Snieguolė Matulienė
Prof. dr. Birutė Pranevičienė
Prof. dr. Giedrė Valūnaitė-Oleškevičienė

Straipsnių recenzentai:

Aistė Augustauskaitė-Keršienė, Dainius Bernotas, prof. dr. Eglė Bilevičiūtė, doc. dr. Tomas Butvilas, doc. dr. Miglė Černikovaitė, prof. dr. Ieva Deviatnikovaitė, doc. dr. Jolita Dudaitė, dr. Gintarė Gulevičiūtė, prof. dr. Valdonė Indrašienė, Evelina Ivanauskienė, doc. dr. Violeta Jegelavičienė, prof. dr. Brigita Kairienė, Remigijus Kalašnykas, Agata Katkonienė, prof. dr. Inga Kudinavičiūtė-Michailovienė, dr. Pavelas Kujalis, Rūta Latinytė, prof. dr. Snieguolė Matulienė, prof. dr. Odeta Merfeldaitė, prof. dr. Lina Mikalonienė, dr. Jolita Miliuvienė, prof. dr. Liudmila Mockienė, Dovilė Murauskienė, prof. dr. Lina Novikovienė, prof. dr. Andrejus Novikovas, Brigita Palavinskienė, Alina Petrauskienė, doc. dr. Jolanta Pivorienė, prof. dr. Romas Prakapas, doc. dr. Asta Railienė, prof. dr. Rita Raudeliūnaitė, prof. dr. Vainius Smalskys, prof. dr. Andrius Stasiukynas, Ilona Šaltė, prof. dr. Giedrė Valūnaitė-Oleškevičienė, Marius Venskus, dr. Linas Žalneriūnas, doc. dr. Gintautė Žibenienė.

Visos leidinio ir leidybos teisės saugomos. Šio leidinio arba kurios nors jo dalies negalima taisyti, dauginti ar kitaip platinti autoriui ir leidėjui nesutikus.

© Autorių kolektyvas, 2023

ISSN 2783-8196

© Mykolo Romerio universitetas, 2023